

ՀԱՄԱՌՈՏ ԼՈՒՐԵՐ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻՑ

ՆՈՐ ԶԵՆՈՒԳՐԵՐ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՌ ՊԵՏԱԿԱՆ ՄԱՍՏԵՆԱԳԱՐԱՆՈՒՄ.— Արտասահմանի հետ կուտուրական կապի Հայկական ընկերությունը, Սովետական Միության հետ բարեկամական կապերի Ռումինական ընկերության միջոցով, ստացել է հայկական հին ձեռագրերի մի հարուստ ժողովածու՝ թվով 42 ձեռագիր: Այդ ձեռագրերը Սովետական Հայաստանի Պետական մատենադարանին իրրե նվեր ուղարկել են Ռումինիայի հայերը: Հայրենասիրական այդ գեղեցիկ քայլի նախաձեռնողներից մեկը հանդիսացել է գերաշնորհ Վազգեն եպիսկոպոս Պաշխանը:

Ստացված գրքերի մեջ կան միջնադարյան շատ արժեքավոր ձեռագրեր, որոնք պատկանում են 13—14-րդ դարերին: Մեծ հետաքրքրություն է ներկայացնում 14-րդ դարի մագաղաթյա մի ձեռագիր, որը նկարագարված է միջնադարյան հռչակավոր հայ մանրանկարիչ Սարգիս Պիճակի կողմից:

Շատ ձեռագրեր ունեն որոշ հիշատակարաններ կամ հիշատակագրություններ, որոնք արված են արտագրողների և գրքերի տերերի կողմից: Այդ հիշատակարաններն ու հիշատակագրությունները պարունակում են արժեքավոր տվյալներ Մոլդավիայի, Ռումինիայի, Լեհաստանի, Ուկրաինայի միջնադարյան հայ գաղութների վերաբերյալ:

Ներկայումս Մատենադարանի աշխատողները ուսումնասիրում են ստացված ձեռագրերը՝ նպատակ ունենալով դրանք դարձնել գիտական հասարակայնության սեփականությունը:

ՊԵՂՈՒՄՆԵՐ ԿԱՐՄԻՐ ԲՆՈՒՐՈՒՄ.— Երևանի մոտ գտնվող Կարմիր բլուր վայրում ավարտվեցին ուրարտական ամրոցի պեղումների ընթացիկ տարվա աշխատանքները: Պեղումները կատարում էր Հայկական ՍՍՌ Գիտությունների ակադեմիայի և Լենինգրադի Պետական էրմիտաժի միացյալ արշավախումբը՝ Հայկական ՍՍՌ Գիտությունների ակադեմիայի թղթակից-անդամ Բ. Պիետրովսկու ղեկավարությամբ:

Հայտնաբերված են 9 նոր շենքեր, մեծ քանակությամբ տեսլին գործածության զանազան իրեր, ձիասարք, դարդարանք և այլն: Պեղումները կատարվում էին ինչպես միջնաբերդում, այնպես էլ նրա շրջակայքում գտնվող քաղաքի ավերակներում: Հայտնաբերված նյութերը զգալի չափով հարստացնում են ուրարտական այդ հին քնակավայրի մարդկանց կենցաղի և ամրոցի կործանման վերաբերյալ եղած տեղեկությունները:

Միաժամանակ կատարվում էին Կարմիր բլուրից ոչ հեռու գտնվող Արին-բերդի պեղումները: Այստեղ հայտնաբերված են հին տաճարի ավերակներ, որոնք հետաքրքիր նյութ կարող են ծառայել ուրարտական շրջանի ճարտարապետության ուսումնասիրության համար:

Արշավախմբի այս տարվա աշխատանքի արդյունքները հնարավորություն կտան ավելի խորը և ման-

րամասն ուսումնասիրելու Սովետական Միության սահմաններում գտնվող հնագույն պետություններից մեկի՝ Ուրարտական պետության հարուստ կուտուրան:

ԸՆԴԱՐՁԱԿՎՈՒՄ Է ԳՐԱԳԱՐԱՆՆԵՐԻ ՑԱՆՑԸ.— Զկա Հայաստանում թեկուզ ամենափոքր գյուղ, որտեղ գրագարան չլիքի: Շատ գյուղեր ունեն 2—3 գրագարան (գյուղական, ակումբային, դպրոցական), Վերջին 5—6 ամսում Կուտուրայի միջխտրությունը գյուղերում և մեքենա-տրակտորային կայաններում բացել է ավելի քան 40 նոր գրագարան:

Այժմ Հայաստանի գյուղերում և քաղաքներում կա 2780 գրագարան, որոնք ունեն ավելի քան 10.000.000 օրինակ գիրք:

ՌՈՒՄԻՆԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՐԴԻ ԱԶԱՏԱԳՐՄԱՆ 10-ԱՄՑԱԿԻ ԱՌԹԻՎ.— Հայաստանի աշխատավորները չեմոթուն նշեցին Ռումինիայի ազատագրման 10-րդ տարեդարձը: Օգոստոսի 23-ին Նրևանում, Հայֆիլհարմոնիայի ամառային թատրոնում տեղի ունեցավ հանդիսավոր երեկո, որը կազմակերպել էին Արտասահմանի հետ կուտուրական կապի Հայկական ընկերությունը, Հայաստանի պրոֆմիությունների խորհուրդը և խաղաղության պաշտպանության Հայկական ռեսպուբլիկական կոմիտեն: Թատրոնի դահլիճն էին հավաքվել մեծ թվով աշխատավորներ, հասարակական գործիչներ, արվեստի և գիտության աշխատողներ, կառավարության անդամներ:

Հակիրճ խոսքով հանդիսավոր երեկոն բացեց Արտասահմանի հետ կուտուրական կապի Հայկական ընկերության նախագահ գրող Գ. Սևունցը: Նվագախումբը կատարեց ՍՍՌ-ի Ռումինական ժողովրդական Ռեսպուբլիկայի Պետական հիմները:

Այնուհետև լուսավորության միջխտր Ս. Միքայելյանը հանդես եկավ «Ռումինական ժողովրդական Ռեսպուբլիկայի նվաճումները 10 տարում» զեկուցումով:

Վերջում տեղի ունեցավ համերգ:

ՆՈՐ ՇԻՆԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ ԼՆԻՆԱԿԱՆՈՒՄ.— Այս տարի Լենինականում կառուցվում են մի շարք նոր արդյունաբերական ձեռնարկություններ, ընդարձակվում հները: Վերջերս Տեքստիլ կոմբինատում օգտագործման հանձնվեց գործվածքները ներկող ու նախշող գործարանը: Դա մի խոշոր ձեռնարկություն է, հաղեցված հիանալի կատարելագործված մեքենաներով: Այդ գործարանի թողարկումով Լենինականի Տեքստիլ կոմբինատը հնարավորություն ունի բաց թողնելու զանազան տեսակի գույնզգույն, ինչպես և մաքուր սպիտակ գործվածքներ, և ոչ թե միայն բլազ՝ ինչպես որ թողարկում էր մինչև այժմ:

Լայն թափ է ստացել քաղաքում բնակիչի և հասարակական շենքերի շինարարությունը: Գրեթե բոլոր

ձեռնարկություններն այս տարի իրենց աշխատողների համար կառուցում են բնակելի խոշոր տներ, Հեծա- նիվի, Գուպպա-տրիկոտածի, Մեխանիկական գործա- բանները բնակելի շենքերը բաղկացած կլինեն 30— 40 բնակարաններից: Բացի այդ, մինչև այս տարվա վերջը կավարտվի 200 անհատական բնակելի տների շինարարությունը:

Քաղաքը զարգարվում է գեղեցիկ հասարակական շենքերով: Նոր ուսումնական տարվա նախօրյակին մանուկներն ստացան դպրոցական մի նոր, հիանա- լի շենք: Ծուռով կավարտվի նոր մանկապարտեզի կառուցումը: Քաղաքի կենտրոնական մասերից մե- կավ, նոր բացված հրապարակում վեր են խոյացել նորակառույց վարչական շենքեր: Հաջողությամբ ըն- թանում է ունիվերսալ մեծ խանութի շենքի շինարա- րությունը, որի համար հատկացված է 3.000.000 ուրվի:

ՈՍԿԻՐՉԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱՐԱՆ.— Ոսկերչական ար- վեստը վաղուց է վեր հայտնի է եղել Հայաստանում: Այն ավելի լայն զարգացում է ստացել ներկայումս: Արհեստագործական մի շարք արտեղներից բացի, Երևանում ստեղծված է ոսկերչական հատուկ գոր- ծարան, որտեղ պատրաստվում են զանազան տեսա- կի իրեր ու արդուզարդեր ոսկուց, արծաթից, թան- կարժեք քարերից: Այստեղ աշխատում են հմուտ ոս- կերչի-վարպետներ: Գործարանի արդուզարդանքը լայ- նորեն սպառվում է ո՛չ միայն Հայաստանում, այլև Սովետական Միության շատ վայելքում՝ Մոսկվայում, Լենինգրադում, Կիևում և այլուր:

ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ԲԱՐՁՐԱԳՈՒՅՆ ՈՒՍՈՒՄ- ՆԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐՈՒՄ.— Օգոստոսի 1-ից Հայաստանի բոլոր բարձրագույն ուսումնական հաս- տատություններում սկսվեցին 1954—1955 ուսումնա- կան տարվա ընդունելության քննությունները: Ինչ- պես միշտ, այս տարի ևս չափազանց մեծ էր սովո- բել ցանկացողների թիվը:

Այսպես, օրինակ, Երևանի Պոլիտեխնիկական ինս- տիտուտը պետք է ընդուներ 550 ուսանող, սակայն ստացված էր 1842 դիմում: Ինստիտուտի հեռակա բաժանմունքում ընդունվելու են 250 ուսանողներ: Գյուղատնտեսական ինստիտուտի առաջին կուրսերում նախատեսված 270 տեղի համար ստացվել էին երեք անգամ ավելի դիմումներ: Բժշկական ինստիտուտում 250 տեղի համար ստացվել էր մոտ 1.000 դիմում: Նոր ուսումնական տարվանից Բժշկական ինստի- տուտում բացվել են երկու նոր՝ Բուժական և Սանի- տարական-հիգիենիկ ֆակուլտետներ: Երևանի և Լե- նինականի մանկավարժական չորս բարձրագույն ու- սումնական հաստատություններն են ընդունվել 725 նոր ուսանողներ, մինչդեռ դիմում սովողների թիվը հասնում էր մոտ 3.600-ի:

ՊԵՏԱԿԱՆ ԵՐԳՆՑԻԿ ԽՄԲԻ ԵՆՈՒՑՔՆԵՐԸ ԳՅՈՒՂԵ- ՐՈՒՄ.— Երկու շաբաթից ավելի Իլեանի և Շամշա- գինի շրջանների գյուղերում շրջազայություն էին կա- տարում Հայաստանի պետական երգեցիկ խումբը և

Ալեքսանդր Սպենդիարյանի անվան պետական կվար- տետը: Գեղարվեստական այդ երկու խմբերը տվեցին մի շարք համերգներ գյուղական աշխատավորների համար: Համերգների ծրագիրը կազմված էր գլխա- վորապես Կոմիտասի, Կարա-Մուրզայի, ինչպես նաև ժամանակակից հայ կոմպոզիտորների ստեղծագոր- ծություններից:

ԷԳԿԱՐ ՇԱՀԻՆԻ ԳՈՐԾԵՐԻ ՅՈՒՑԱՀԱՆԴԵՍ.— Հա- յաստանի Պետական պատկերասրահում բացվել է հայ նշանավոր նկարիչ Էդգար Շահինի գործերի ցուցա- հանդես: Ցուցահանդեսում ներկայացված է հեղինակի գործերից 165 նմուշ՝ որոնց մեծ մասը օֆորտներ են: Էդգար Շահինի գործերի առաջին ցուցահանդեսը Երևանում կազմակերպվել էր 1936 թվականին: Այն ժամանակից ի վեր նրա աշխատությունների ժողո- վածուն զգալի շափով հարստացվել է: Երևանում ե- դած գործերի մեծ մասը հանդուցյալ նկարիչը ուղար- կել էր Պետական պատկերասրահին որպես նվեր: Էդգար Շահինը մահացավ 1947 թվականին Փարի- ղում, թողնելով նկարչական մեծ ժառանգություն:

ԵՐԻՏԱՍԱՐԻ ՄԱՍՆԱԳԵՏՆԵՐԻ ՆՐԻ ԽՄԲԵՐ.— Ըն- թացիկ 1954 թվականին Հայաստանի բարձրագույն ուսումնական հաստատությունները տվել են 38 տո- կոսով ավելի շրջանավարտներ, քան անցյալ 1953 թվականին: Այդ հաստատություններն ավարտել են 1759 ուսուցիչներ, 361 ճարտարագետներ (ինժեներ- ներ), 164 բժիշկներ, 202 գյուղատնտեսներ, 135 ա- նասնաբույժ-անասնաբույժներ և այլն:

ԵՐԿՐԱԲԱՆԱԿԱՆ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏՈՒՄ.— Հայկական ՍՍԻ Գիտությունների ակադեմիայի Երկրաբանական (գեոլոգիական) ինստիտուտը մշակում է մի շարք հրատապ գիտական հարցեր, որոնք կարևոր նշանա- կություն ունեն անսպուրելիպի ժողովրդական տնտե- սության հետագա զարգացման համար:

Ներկայումս մի շարք շրջաններում աշխատում են այդ ինստիտուտի հատուկ արշավախմբերը, որոնց լուսերն է ուսումնասիրել Հայաստանի հողերի եր- կրաբանական կառուցվածքը, լեռնային շրջանների շրա- լին պայմանները, շինարարական քարերի գոյացման ու դրանց տեխնիկական հատկությունները և այլն: Արշավախմբերի հավաքած նյութերը հիմք կծառայեն ժողովրդական տնտեսության զարգացման հետ կապ- ված հարցերը մշակելու:

ԵՐԵՎԱՆԻ ՄԱՐՄԱՐԻ ԳՈՐԾԱՐԱՆՈՒՄ.— Հայաս- տանի գունագեղ, բազմազան մարմարները լայն սպա- ումն ունեն ո՛չ միայն անսպուրելիպյում, այլև նրա սահմաններից շատ հեռու Ամեն ամիս Երևանի մար- մարի գործարանը Սովետական Միության, ինչպես և Հայաստանի խոշոր նորակառույցների հասցեով ուղարկում է մեծ քանակությամբ մարմարի սալիկներ, որոնցով երեսպատվում են նորակառույց շենքերի ներսի մասերը:

Ներկայումս գործարանին պատկանող մարմարի հանքերում արդյունաբերական բոլոր տեսակի աշխա-

տանքները մեքենայացված են: Վերակառուցվում և ընդարձակվում է նաև գործարանը: Տեղադրվում են նոր, ավելի կատարելագործված մեքենաներ և սարքավորումներ, որոնք անհամեմատ կարագացնեն մարմարի մշակման գործը: Վերակառուցումից հետո, որը կավարտվի մինչև ընթացիկ տարվա վերջը, գործարանը կտա 3,5 անգամ ավելի արտադրանք, քան տալիս է հիմա:

ՆՈՐ ԳՈՐԾԱՐԱՆՆԵՐ ԵՐԵՎԱՆՈՒՄ.— Տարեցտարի Երևանի արդյունաբերությունը հարստանում է նոր խոշոր ձեռնարկություններով: Ներկայումս մայրաքաղաքի Միկոյանի շրջանում կառուցվում է կաթի վերամշակման մեծ գործարան, որը օրական կարող է վերամշակել մինչև 50 տոննա կաթ: Նույն այդ շրջանում կառուցվում է հացի նոր, մեքենայացված գործարան:

Առանձին կարևորություն է ներկայացնում կերամիկ խողովակների գործարանը, որի կառուցումը մոտենում է իր ավարտին: Այն հագեցվում է նորագույն սարքավորումներով: Ամբողջ աշխատանքը մեքենայացվելու է: Խողովակների թրծումը կատարվելու է գազի միջոցով, Իբրև հումք ծառայելու է Դոսդ գյուղի մոտ գտնվող կավահողը: Գործարանը, որը նախատեսված է շահագործման հանձնել մինչև 1954 թվականի վերջը, տարեկան կարող է տալ 7.500 տոննա խողովակներ, որոնք գործածվելու են կոյուղիների և ջրմուղների կառուցման համար:

ԲՆԱԿԱՐԱՆԱՑԻՆ ԵՆԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ.— Այս տարի Հայաստանում բնակարանային շինարարությունն ավելի լայն թափով է ընթանում, քան անցյալ տարի: Երևանում ներկայումս կառուցվում է ավելի քան 100 խոշոր բնակելի շենք, որոնց զգալի մասը կավարտվի ընթացիկ տարում: Նոր բացված Կիևյան փողոցի վրա քաղաքային Սովետը կառուցում է 4 խոշոր հինգհարկանի շենքեր՝ ավելի քան 250 բնակարանով: Վերջերս սվարտվեց Տերյան, Նալբանդյան, Կալինին, Բաղրամյան և այլ փողոցներում կառուցվող բնակելի շենքերի շինարարությունը: Այս տարվա անցած 8 ամսում Երևանում օգտագործման հանձնված բնակելի տարածություն չափը 50 տոկոսով գերազանցում է անցյալ տարվա նույն ժամանակաշրջանում օգտագործման հանձնված տարածությունը:

ԸՆԴԱՐՁԱԿՎՈՒՄ Է ԲՈՒԺԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՑԱՆՑԸ.— Տարեցտարի ընդարձակվում է Երևանի բուժական հաստատությունների ցանցը: Ներկայումս երկաթուղային աշխատողների համար կառուցվում է նոր հիվանդանոց և բուժարան: Ավարտվում են քաղաքի Միկոյանի շրջանի խոշոր հիվանդանոցի շինարարական աշխատանքները: Ընդարձակվում են քաղաքի մյուս շրջանների հիվանդանոցները և բուժարանները:

ՔԱՐ ՄՇԱԿՈՂ ՄԵՔԵՆԱՆԵՐ.— Հայաստանը հարուստ է շինարարական բազմապիսի քարերով: Դրանց արդյունահանման հետագա զարգացումը, ինչպես և

վերամշակման գործի մեքենայացման հարցը մասնագետների մշտական հոգատարության առարկան է: Այժմ Հայաստանում գծվար է գտնել մի կառուցում, որտեղ չգործածվեն տուֆ տաշող և հղիող մեքենաներ: Այդ մեքենաները, որոնք պատրաստվում են Լեհինտականի մեխանիկական գործարանում, հնարել են գլխավորապես հայ ճարտարագետները:

Հատուկ ուշադրություն է նվիրվում շինարարական բարերի արդյունահանման գործի մեքենայացմանը: Արթիկի և մյուս վայրերի քարահանքերում վերջին տարիներս գործի են գրվել քար կտրող, հող մաքրող, պատրաստի արտադրանքը բարձրող շատ մեքենաներ: Սակայն դրանք չեն բավարարում՝ քարի արդյունահանման գործը լայնորեն ծախալելու համար:

Արթիկտուֆի քարահանքերում, որոնք խոշորագույնն են ռեսպուբլիկայում, գործում են մեքենաներ, որոնք կարում են խոշոր զանգվածի քարեր՝ մեկ և կես մետր սրամագծով և 6—15 մետր երկարությամբ: Այդպիսի զանգվածները հարկ եղած շափերի վերածելու համար պահանջվում է մեծ թվով աշխատող ձեռքեր և ծանր, դժվարին աշխատանք: Ներկայումս Լեհինականի գործարանում պատրաստվում է ճարտարագետների կողմից հնարած մի նոր մեքենա, որով հատվելու են քարի հիշյալ խոշոր զանգվածները: Նոր մեքենան կարող է հատել և միաժամանակ տաշել անհրաժեշտ շափերի քարեր, որոնք անմիջականորեն կարելի կլինի գործածել շինարարության մեջ:

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՆՈՐ ԵՆՆՔԵՐ.— 1954—1955 թվականների ուսումնական տարվա սկզբին Երևանում օգտագործման հանձնվեցին դպրոցական 5 նոր շենքեր, Բուր շենքերն էլ 3—4 հարկանի են, կառուցված գեղեցիկ գույնզգույն քարերով, ունեն բոլոր հարմարությունները: Ներկայումս մայրաքաղաքում կառուցվում են դպրոցական ևս 6 շենքեր, որոնք պատրաստ կլինեն զալիք 1955 թվականին:

Այս տարի ռեսպուբլիկայի գյուղերում, քաղաքներում և շրջանային կենտրոններում կառուցվում են 30-ից ավելի դպրոցական շենքեր, որոնց մի մասը օգտագործման հանձնվեց նոր ուսումնական տարվա նախօրյակին:

ԱՆՁՐԵՎԱՑՈՂ ՄԵՔԵՆԱՆԵՐ.— Այս ամառ Հայաստանի մի շարք շրջաններում գործածվում էին անձրեվացող մեքենաներ: Այդ մեքենաները հանդիսանում են Սովետական Միության գյուղատնտեսական մեքենաշինության վերջին նվաճումներից մեկը: Դրանք գործ են ածվում հարկ եղած դեպքում ցանված դաշտերը ջրելու համար:

Հայաստանում այդ մեքենաներից ստացվել էին մի քանի տասնյակ հատ և բաշխվել այն շրջաններին, որոնք ուղղման ջրի պաշարների տեսակետից ավելի աղքատ են: Նոր Բայազետի, Բասարգեշտի, Թալինի և Կոտայքի շրջանների գյուղերում հիշյալ մեքենաները գործածվում էին բանջարանոցները, ծխախոտի և մյուս կուլտուրաների առանձին ցանքատարածու-

թյունները շրելու համար: Կատարված փորձնական շրումները տվեցին դրական արդյունքներ:

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆՅԱՆ ՊԱՏՎԻՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ԸԱՏԱՍՏԱՆՈՒՄ.— Սույն բվականի օգոստոս ամսվա ընթացքում Հայաստան են այցելել արտասահմանյան մի շարք պատվիրակություններ, հասարակական գործիչներ, կուլտուրայի և արվեստի գործիչներ: Դրանց թվումն են եղել Սովետական Միության հետ կուլտուրական կապի Անդրիական ընկերության պատվիրակությունը՝ Նոտինկհամի համալսարանի պրոֆեսոր Հալտեր Սպրոտտի գլխավորությամբ, ֆրանսիական բանվորների պատվիրակությունը, շվեդական կուլտուրայի և արվեստի գործիչների պատվիրակությունը, ալբանական կանանց պատվիրակությունը, հրնդ-

կական հայտնի ճարտարագետ դոկտոր Քանպատ Ռոյ Նանգեյան, Ֆինլանդիայի գրողների պատվիրակու-
թյունը և այլն:

Բոլոր պատվիրակություններին, ինչպես և առանձին հյուրերին լայն հնարավորություն է տրվել ծանոթանալու ռեսպուբլիկայի կուլտուրական և հասարակական կյանքին, արդյունաբերությանը և գյուղատնտեսությանը: Նրանք այցելել են արդյունաբերական ձեռնարկությունները, կուլտնտեսությունները, ուսումնական և կուլտուրական հաստատությունները, շրջել են գյուղերը, դիտել պատմական հուշարձանները, ծանոթացել Երևանի շինարարությանը: Ամենուրեք հյուրերն արժանացել են ինչպես պետական և հասարակական, այնպես էլ աշխատավորների ջերմ ընդունելությանը:

